

препятствующими их быстрой практической реализации, но цивилизационный прогресс Египта в мировых координатах 21 столетия не вызывает сомнений.

Список использованных источников

1. Egypt Vision 2030. – URL: <http://sdsegypt2030.com/?lang=en>.
2. Egyptian population might hit 140 mln by 2030, says National Council. Al-Ahram Weekly. Ahram Online, Sunday 31 July 2016. – URL: <http://english.ahram.org.eg/News/236554.aspx>.
3. Egypt's Constitution of 2014. – URL: https://www.constituteproject.org/constitution/Egypt_2014.pdf.
4. Egypt's population reached 96.3 million in early 2018: CAPMAS. Al-Ahram Weekly. Ahram Online, Wednesday 11 Jul 2018. – URL: <http://english.ahram.org.eg/News/306697.aspx>.
5. Egypt's Sisi warns that rumors, discontent undermine country's stability. Ahram Online, Sunday 22 Jul 2018. – URL: <http://english.ahram.org.eg/News/308361.aspx>.
6. El-Din Gamal Essam. 30 June: The legacy. Al-Ahram Weekly. Ahram Online, Friday 29 Jun 2018. – URL: <http://english.ahram.org.eg/News/305716.aspx>.
7. Ghoraba H. Defusing Egypt's population bomb. Al-Ahram Weekly. Ahram Online, Wednesday 1 Aug 2018. – URL: <http://english.ahram.org.eg/News/308902.aspx>.
8. Nesma Nowar. Egypt's economic reform program: Painful cuts. Al-Ahram Weekly. June. 28.2018. – URL: <http://english.ahram.org.eg/News/305766.aspx>.
9. Sisi hails 30 June anniversary, cites progress on economy, security. Al-Ahram Weekly. Ahram Online, Saturday 30 Jun 2018. – URL: <http://english.ahram.org.eg/News/305878.aspx>.
10. Supreme Electoral Commission of Egypt. – URL: <https://www.elections.eg>.

Kryvega L. D., Doctor of Philosophy science, Professor; Head of the Philosophy Department, Zaporizhzhia National University (Ukraine, Zaporizhzhia), ukra29@i.ua

Sukhareva E. V., Ph.D., Associate Professor of Department of Business Administration Management of Foreign activities Zaporozhye National University (Ukraine, Zaporozhye), esuhareva030@gmail.com

Egypt: philosophy of becoming a new social reality

The research interest is aimed at analyzing the emergence of a new social reality in Egypt. It is noted that the social processes of the last decade in the country are caused both by the aggravation of internal problems and by the inability to respond to the external challenges of our time. The analysis of the main directions of the strategy of modernization of the Egyptian society and problems in its implementation is given. The lines of confrontation in the Egyptian society in religious and social aspects are considered. It is noted that the philosophy of the formation of the new social reality of Egypt is based on the formation of political democracy, the renewal of religious discourse, the implementation of industrialization, the creation of jobs, the containment of a demographic explosion, ensuring water availability and food security, the implementation of the principles of social justice and equal opportunities, the fight against terrorism and, in particular, with takfiri (ideological views on the implementation of terrorist acts).

Keywords: philosophy, Egypt, society, development strategy, social reality.

Кривега Л. Д., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, Запорізький національний університет (Україна, Запоріжжя), ukra29@i.ua

Сухарева К. В., кандидат філософських наук, доцент кафедри бізнес-адміністрування та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Запорізький національний університет (Україна, Запоріжжя), esuhareva030@gmail.com

Єгипет: філософія становлення нової соціальної реальності

Дослідницький інтерес спрямований на аналіз становлення нової соціальної реальності в Єгипті. Відзначається, що суспільні процеси останнього десятиліття в країні викликані як загостренням внутрішніх проблем, так і неготовністю відповідати на зовнішні виклики сучасності. Дан аналіз основних напрямків стратегії модернізації єгипетського суспільства і проблем в її реалізації. Розглядаються лінії протистояння в єгипетському суспільстві в релігійному і соціальному аспектах. Відзначається, що філософія формування нової соціальної реальності Єгипту ґрунтується на формуванні політичної демократії, оновлення релігійного дискурсу, проведенні індустріалізації, створення робочих місць, стримуванні демографічного

вибуху, забезпеченні доступності води та продовольчої безпеки, реалізації принципів соціальної справедливості та рівних можливостей, боротьбі з тероризмом і, зокрема, з такфірі (світоглядними установками на здійснення терористичних актів).

Ключові слова: філософія, Єгипет, суспільство, стратегія розвитку, соціальна реальність.

* * *

УДК 7.021.7:7.027.2

Одробіньський Ю. В.,

кандидат мистецтвознавства, доцент, професор за наказом кафедри дизайну, Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» (Україна, Миколаїв), 1604102018@ukr.net

Атланов В. В.,

викладач кафедри дизайну, Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» (Україна, Миколаїв), 1604102018@ukr.net

АРХЕТИПИ ОБРАЗІВ ДЕРЕВОРИЗЬБЛЕНИХ БАРЕЛЬЄФІВ ЄВГЕНА ЗАЙЦЕВА

У рамках статті проведений аналіз творчості відомого миколаївського майстра дереворізьблення Євгена Зайцева (1940–2001 рр.). Метою дослідження є художній аналіз творів Є. Зайцева, виявлення їх найбільш характерних образно-змістовних і композиційно-пластичних особливостей. У статті були використані ряд методів дослідження, зокрема мистецтвознавчого аналізу, естетичного дослідження, мистецтвознавчої експертизи творів різьблення по дереву.

За підсумками дослідження було доведено ряд висновків. Визначено, що звертаючись, безосередньо, до тематики народних промислів і вірувань, майстер завжди керувався формоутворюючими принципами побудови об'ємно-просторової композиції, надаючи образу динаміки, настрою і філософського змісту. Встановлено, що в основі композиційної стилістики його робіт були образи і елементи народного різьблення XIX – початку XX ст., традиційні мотиви слов'янської міфології і фольклористики. Виявлено, що авторська мистецька школа «художнього різьблення по дереву» Євгена Зайцева на базі Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв мала велике значення для розвитку народного мистецтва на Півдні України кінця XX ст.

Ключові слова: дерев'яне різьблення, народне декоративно-прикладне мистецтво, об'ємно-просторова композиція, солярні символи, образи ремісників і музикантів, філософсько-комічні сюжети, автопортрет.

У сучасному мистецькому просторі важливо зберігати носії культурної спадщини через дослідження творчих доробок визнаних майстрів та діяльності авторських мистецьких шкіл, де особливе значення, через образність, символізм, традиції і зміст, мають твори саме декоративно-прикладного мистецтва. Малодослідженою темою і цій сфері, є народне художнє різьблення Півдня України, що пояснюється відсутністю відомих осередків на цій території. Саме тому важливо дослідити творчість митців-різьбярів даного регіону у різні часи, серед яких слід відокремити майстра художньої обробки деревини з Миколаєва, Євгена Зайцева (1940–2001 рр.).

У контексті дослідження художнього дереворізьблення на Півдні України, можна відокремити декілька книг, каталогів та публікацій, що вийшли друком наприкінці XX ст. та на початку XXI ст. Основні з них: М. Станкевич Українське художнє дерево XVI–XX ст. (2002) [1]; В. Малина Народне мистецтво Півдня України. Кінець XIX – початок XX ст. (2006) [5]; Поезія дерева: очерки (2016) [8]. Відомості про роботи Зайцева Євгена Петровича знаходимо в каталогах виставок

народних майстрів (1977, 1981, 1982, 2007), книзі «Народне мистецтво Півдня України. кінець XIX – початок XX ст.» (2006), енциклопедії сучасної України (Т.10) [3], статті «Улюблена справа Євгена Зайцева» у науково-публіцистичному альманасу «Шлях до визнання» (2011) [7].

Одним із відомих майстрів декоративно-прикладного мистецтва Півдня України у 70–90-х роках XX ст. був Заслужений майстер народної творчості Євген Петрович Зайцев [3]. Його твори у дереві сповнені теплом, філософською мудрістю і народністю.

З 1977 року Євген Петрович був учасником 51 виставки. Його твори експонувалися на 31 обласних, 13 республіканських, 4-х всесоюзних і 3-х міжнародних виставках, неодноразово був нагороджений дипломами міжнародних виставок. Приймав участь в оформленні кутка відпочинку «Будинку дитини» (скульптури Баба Яга і Дідько), дитячого містечка «Казка» (скульптури Карлсон, Буратино) у м. Миколаєві.

Але перш за все майстер став відомим завдяки декоративним панно у дереві, виконаним у барельєфі на основі традиційних мотивів народного різьблення. Ці панно зображають простих людей – «мужичків», які працюють, відпочивають, грають на музичних інструментах, згадують минуле та інше. Кожен з них займається своєю улюбленою справою і є щасливою людиною. Саме ці архетипи образів мають автопортретні схожі риси.

Євген Петрович також дуже любив класичну музику Бетховена, Чайковського, Шуберта, яка надихала його на нові ліричні твори у дереві.

За своє життя майстер створив біля 100 робіт. Найбільш улюбленими були образи народних майстрів-ремесників: «Корабельних справ майстер», «Коваль», «Бондар», «Кравець», «Водолаз», «Бакенщик», «Скляр», «Винороб». Приділав увагу художник і екологічним проблемам, які відображені в роботах «Захистимо природу!», «Моління дощу», «Привіт, птах!». У його філософських роботах через образи мислителів яскраво відображено ставлення художника до його розуміння суті буття. Це роботи «Древо пізнання», «Піднімається», «Дисонанс», «Вихід» та ін.

Не рідко головними персонажами творів були образи слов'янської і давньогрецької міфології та фольклору: «Відун», «Дідько», «Пігмаліон», «Тімоня». Цікаві й історичні образи, які стали символами мудрості: «Сократ», «Давид», «Пророк». Не оминув увагою Євген Петрович і історичні події. Сюжети про Велику Вітчизняну війну розкриті в роботах «У той травневий ранок», «Згадай, дідуся!».

Розповідаючи про його твори, слід детальніше проаналізувати і виявити основні образно-змістові та композиційно-пластичні характеристики.

Звертаючись, безпосередньо, до тематики народних промислів і вірувань, майстер завжди керувався формоутворюючими принципами побудови об'ємно-просторової композиції, надаючи образам динаміки, настрою і філософського змісту. Передача об'єму одна із найважливіших складових у роботах Євгена Зайцева, що компактніше організує простір і форму. Цей принцип здійснюється за допомогою конструкції, положення фігури, завдяки тонуванню і висвітленню виступаючих поверхонь.

Декоративне панно "Відун"
Дерево, горельєф, різьблення
33x28x4 1978 р.

Декоративне панно "Січ"
Дерево, горельєф, різьблення
44x32x5 1985 р.

Іншою художньою особливістю його робіт є передача настрою за виразом міміки рис обличчя. Відчуваються моменти спогадів, роздумів і радості, створюючи оригінальні філософсько-комічні сюжети. Характерною ознакою є «селянський тип» людей з широкими щокми, великими руками і масивними формами, що створені немов єдиним рухом різця і є особливістю традиційного народного різьблення. У деяких роботах яскраво виражені автопортретні риси художника. Немов театральні сцени з головним персонажем на подіумі, твори розкривають сутність теми, усі тонкощі ремесла і душевний стан, надаючи їм живого сприйняття. Найкраще цей стан людини втілений у образи музикантів, що грають на народних інструментах «Гусяр», «Сурмач», «Баяніст», «Гравець бубну».

Декоративне панно "Гусяр"
Дерево, горельєф, різьблення
40x36x4 1985 р.

Декоративне панно "Сурмач"
Дерево, горельєф, різьблення
43x40x5 1987 р.

Декоративне панно
"Дерев'яних справ лішва"
Дерево, горельєф
33x33x4 1980 р.

Майстер у роботах вільно використовує можливості матеріалу і технологічні властивості основних порід дерева, де комбінує хвойні і листяні породи, додає інкрустацію металом, перламутром або кісткою. Для передачі перспективи і підкреслення основного образу у роботах Є. П. Зайцева завжди присутня фігурна дерев'яна рама різних конструкцій, що також додає оригінальності твору.

Усі його панно мають невеличкий розмір, в межах 50x40 см., й побудовані конструктивно, де гармонійно поєднано накладні, різьблені і прорізні форми,

застосовуючи деревину липи, сосни, кедру, маслини, вільхи.

Для композиційної рівноваги та підкреслення чіткості форми, майстер неодноразово використовує круглі або напівкруглі форми токарської роботи. Ці деталі, як говорив сам майстер, не виконувались спеціально для певної роботи, а були випадковим матеріалом, що могло бути частиною будь-якої старої конструкції меблів або невеликих форм виробництва. Для композиційної виразності робіт Євген Петрович використовував майже все: тонкі металеві ланцюжки, ободи стільців («Відпочиваючий» 1981 р.), залишки старого лозоплетіння («Дерев'яних справ лівша» 1980 р.) та інше. Це було пов'язано із дефіцитом дерев'яних матеріалів для роботи і відображає соціально-економічний стан України у 80–90 роках ХХ ст. Не дивлячи на важке становище, майстром були створені найкращі його твори, серед яких «Жнець», «Сіач», «Мельник», «Рибалка», «Маляр» і багато інших.

Євген Зайцев у дереві створив власну концепцію формотворення і своєрідну композиційну стилістику, в основі якої були образи і елементи народного різьблення ХІХ – початку ХХ ст. південноукраїнських міст. Майстер використовував елементи домового (корабельного), геометричного, контурного, прорізного і рельєфного різьблення [6], якими з давніх часів прикрашали народні іграшки, прядки, скрині, культові фігурки і дерев'яні хати [11].

Якщо детально звернути увагу на орнаментику, спостерігається певна закономірність її композиційного розташування і символічність форм.

Неодноразово у дерев'яних панно використовуються елементи солярної символіки і землеробства, мотив «дерево життя», традиційні рослинні мотиви народного мистецтва та інше. До солярних символів, насамперед, слід віднести коло з шістьма променями, що має назву «коло Юпітера». Він є розповсюдженим зображенням в археологічному та етнографічному матеріалі та використовувався у орнаментиці давніх слов'ян до початку ХХ ст., що відображено у фундаментальній праці академіка Рибаківа «Язичництво давніх слов'ян» [9, с. 295–297]. Символіка шестипроменевої розетки пов'язана не лише із зображенням сонця, але й має зв'язок із небом, грозою, блискавкою та громом. Позначався він на фронтонах і віконних рамах будинків, на прядках і гончарних виробах тощо [9, с. 305]. Цей символ нерідко ототожнювався також з колесом, колісницею, святом сонцестояння, що було відомо з культових уявлень племен бронзового віку.

Декоративне панно
«На городі»
Дерево, горельєф, різьблення
50х30х4 1982 р.

Декоративне панно «Сторож»
Дерево, горельєф, різьблення
48х34х4 1987 р.

Саме його ми зустрічаємо у багатьох декоративних творах: «Баклушник» (1984 р.), «Вололаз» (1986 р.), «На городі» (1982 р.), «Гусяр» (1985 р.), «Книголюб» (1986 р.), «Кравець» (1981 р.), «Маляр» (1983 р.), «Пічник» (1990 р.), триптиху «Хліб» (1985 р.), «Чобітар» (1987 р.) та інші.

Іншим видом солярних знаків, що зображені у творах Євгена Зайцева, були символи коловороту сонця. Вони мають хрестоподібну форму у колі або подвійне коло із двома випуклими частинами («Гончар» 1985 р., «Моя хата в центрі» 1985 р.). Нерідко зустрічаються накладні і різьблені розетки у вигляді кола із дванадцятьма променями, що виконані у техніці геометричного різьблення («Ріпник» 1983 р., «Лісоруб» 1982 р.).

Як і в давнину, солярні знаки на художніх творах майстра зображуються разом із символікою землеробства та представлені безліччю форм. Розглянемо окремі з них.

Найдавнішою формою землеробства була діаграма поля – пересічений хрест-нахрест ромб або ромб із чотирма променями, який символізував чотири сторони світу, що було важливою віхою в пізнанні Всесвіту [9, с. 49]. Саме цей символ, у багатьох варіаціях, зображений на відомих творах «Гусяр», «Гончар», «Гравець бубну», «Квітеньки, квіточки», «Лісоруб» та інші.

Усі ці символи збагачують твори Євгена Зайцева змістовністю і роблять їх дійсно народними.

У 1992 році Е. П. Зайцеву було присвоєно почесне звання «Заслужений майстер народної творчості України». З 1993 по 2001 роки він працював на кафедрі декоративно-прикладного мистецтва Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтва у напрямку обробка дерева на посаді доцента, пізніше професора.

Саме під час роботи у філії Євген Петрович багато уваги приділяв студентам, вчив їх відчувати матеріал, розвивати творче мислення, експериментувати. Під його керівництвом студентами було оформлено внутрішній фасад інтер'єру і коридори головного корпусу Миколаївської філії університету.

Сьогодні, його учні продовжують розвивати традиції народного різьблення південного регіону України у самостійній творчості – величезну справу найталановитішого майстра. Це Миколаївські художники-різьбярі: Олександра Партека, Володимир Гусев, Юрій Одробінський, Тарас Завіруха, Олександр Докукін, Тетяна Тесленко, Олександр Косолап та ін.

Його роботи зберігаються у колекціях Миколаївського обласного художнього музею ім. В. В. Верещагіна, Миколаївського обласного краєзнавчого музею «Старофлотські казарми», в музеї Президента України. Багато робіт зберігаються у приватних колекціях за кордоном – Німеччина, Франція, Канада, Америка, Санкт-Петербург.

Підсумовуючи дослідження художніх особливостей дерев'яного різьблення майстра народної творчості Євгена Зайцева слід відзначити наступні засади:

1. Визначено, що звертаючись, безпосередньо, до тематики народних промислів і вірувань, майстер завжди керувався формоутворюючими принципами побудови об'ємно-просторової композиції, надаючи образу динаміки, настрою і філософського змісту.

2. Встановлено, що в основі композиційної стилістики його робіт були образи і елементи народного

різблення XIX – початку XX ст., традиційні мотиви слов'янської міфології і фольклористики. Застосування цих елементів значно збагатило образно-змістове рішення робіт, посилюючи їх декоративний характер. У 70–90 роках XX ст. ця тенденція розповсюдилась і на інші сфери декоративно-прикладної творчості Півдня України, зокрема у ткацтві, гончарстві, кераміці, художньому металі, писанкарстві тощо.

3. Заснована авторська мистецька школа «художнього різблення по дереву» Євгена Зайцева на базі Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв мала велике значення для розвитку народного мистецтва на Півдні України кінця XX ст. та зародження нової плеяди майстрів-різьбярів і викладачів декоративно-прикладного мистецтва, заснування кафедри дизайну.

Список використаних джерел

1. Вторая областная выставка произведений народного декоративно-прикладного искусства: Каталог / сост. В. Малина. – Николаев, 1981. – 28 с.
2. Виставка «Дерево и декоративный металл Николаевской области: Каталог / сост. В. Малина. – Николаев, 1982. – 64 с.: ил.
3. Зайцев Євген Петрович / Ю. В. Одробінський // Енциклопедія Сучасної України. – Т.10. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – С.123.
4. Каталог обласної виставки творів самодіяльних художників та майстрів декоративно-прикладного мистецтва / сост. Валерій Малина. – Миколаїв, 1977. – 21 с.
5. Малина В. Народне мистецтво Півдня України. Кінець XIX – початок XX ст. / Валерій Васильович Малина. – Миколаїв: Художній крам, 2006. – С.389–435.
6. Матвеева Т. А. Мозаика и резьба по дереву [учебник для сред. проф. – техн. училищ] / Т. А. Матвеева. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Высш. школа, 1989. – 141 с.: ил.
7. Одробінський Ю. В. Улюблена справа Євгена Зайцева // Шлях до визнання: науково-публіцистичний альманах присвячений 40-річчю Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв / [гол. ред. О. К. Іванов; ред. кол.: С. Мірошніченко, Г. Гарбар, Н. Сапак, А. Сидоренко та ін.]. – Миколаїв: ПП Румянцева Г. В., 2011. – С.76–80.
8. Поэзия дерева: очерки / ред. совет: А. С. Герашенко, В. С. Голозубов, А. Н. Гринченко и др. – Николаев: Иллион, 2016. – 324 с. – (Серия «Одарённые мудростью»).
9. Рыбаков Б. А. Язычество древних славян / Борис Александрович Рыбаков. – М.: Наука, 1994. – 608 с.
10. Смирнова Н. Деревянных дел мастер [Текст]: [Выставка заслуженного мастера народного творчества Евгения Зайцева] / Н. Смирнова // Южная правда. – 2007. – №119 (23 окт.). – С.3.
11. Станкевич М. Українське художнє дерево XVI–XX ст. / Михайло Станкевич. – Львів, 2002. – 480 с.
12. Тонковид В. Мастер, который чувствовал дерево и умел с ним говорить / В. Тонковид. // Вечерний Николаев. – 2007. – 18 октября. – С.4.
13. Художнє різблення по дереву: Каталог виставки С. П. Зайцева / вступна стаття Н. Сапак. – Миколаїв, 2007. – 28 с.

References

1. Vtoraya oblastnaya vystavka proizvedenij narodnogo dekorativno-prikladnogo iskusstva: Katalog / sost. V. Malina. – Nikolaev, 1981. – 28 s.
2. Vystavka Derevo i dekorativnyj metal Nikolaevskoj oblasti: Katalog / sost. V. Malina. – Nikolaev, 1982. – 64 s.
3. Zajcev Yevgen Petrovych / Yu. V. Odrobinskiy // Encyklopediya Suchasnoyi Ukrayiny. – T.10. – K.: Instytut encyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrayiny, 2010. – S.123.
4. Katalog oblasnoyi vystavky tvoriv samodiyalnykh xudozhnykiv ta majstriv dekorativno-prikladnogo mystecztva / sost. Valerij Malyna. – Mykolajiv, 1977. – 21 s.
5. Malyn'na V. Narodne mystecztvo Pivdnyia Ukrayiny. Kinecz XIX – pochatok XX st. / Valerij Vasylovyh Malyna. – Mykolajiv: Xudozhnij kram, 2006. – S.389–435.

6. Matveeva T. A. Mozaika y rezba po derevu [uchebnyk dlya sred. prof. – texn. uchylissh] / T. A. Matveeva. – 4-e yzd., pererab. y dop. – M.: Vissh. shkola, 1989. – 141 s.

7. Odrobinskiy Yu. V. Ulyublena sprava Yevgena Zajceva // Shlyax do vyznannya: naukovy-publicystychnyj almanax prysvyachenyj 40-richchyu Mykolayivskoyi filiyi Ky'yivskogo nacionalnogo universytetu kultury i mystecztv / [gol. red. O. K. Ivanov; red. kol.: Ye. Mirosnychenko, G. Garbar, N. Sapak, A. Sy'dorenko ta in.]. – Mykolajiv: PP Rumyanceva G. V., 2011. – S.76–80.

8. Poehziya dereva: ocherki / red. sovet: A. S. Gerashchenko, V. S. Golozubov, A. N. Grinchenko i dr. – Nikolaev: Iliion, 2016. – 324 s. – (Seriya «Odaryonnye mudrost'yu»).

9. Rybakov B. A. Yzchestvo drevnih slavyan / Boris Aleksandrovich Rybakov. – M.: Nauka, 1994. – 608 s.

10. Smirnova N. Derevyannyh del master [Tekst]: [Vystavka zasluhennogo мастера narodnogo tvorchestva Evgeniya Zajceva] / N. Smirnova // Yuzhnaya pravda. – 2007. – №119 (23 okt.). – S.3.

11. Stankevych M. Ukrayinske xudozhnye derevo XVI–XX st. / Myxajlo Stankevych. – Lviv, 2002. – 480 s.

12. Tonkovid V. Master, kotoryj chuvstvoval derevo i umel s nim govorit' / V. Tonkovid. // Vechernij Nikolaev. – 2007. – 18 oktyabrya. – S.4.

13. Xudozhnye rizblennya po derevu: Katalog vystavky Ye. P. Zajceva / vstupna stattya N. Sapak. – Mykolajiv, 2007. – 28 s.

Odrobinskiy Yu. V., Candidate of Art Studies, Professor of the Department of Design, Separated Division «Mykolajiv Branch of the Kiev National University of Culture and Arts» (Ukraine, Mykolajiv), 1604102018@ukr.net

Atlanov V. V., teacher of the department of design Separated Division «Mykolajiv Branch of the Kiev National University of Culture and Arts» (Ukraine, Mykolajiv), 1604102018@ukr.net

Archetypes of images of woodcarved bas-reliefs

Within article the analysis of creativity of the famous Mykolaiv master of woodcarving Evgen Zaytsev (1940–2001) is carried out. A research objective is the art analysis of E. Zaytsev's works, identification of their most characteristic figurative and substantial and composite and plastic features. In article a number of methods of a research, in particular the art criticism analysis, an esthetic research, art criticism examination of works of woodcarving were used.

Following the results of a research a number of conclusions was proved. It is defined that, addressing, directly scope of national crafts and beliefs, the master was always guided by the form-building principles of creation of volume and spatial composition, providing to an image dynamics, mood and philosophical contents. It is established that at the heart of composite stylistics of its works there were images and elements of a national carving of XIX – the beginning of the XX centuries, traditional motives of Slavic mythology and folklore studies. It is revealed that the author's art school of «art woodcarving» of Evgen Zaytsev on the basis of the Mykolaiv branch of the Kiev national university of culture and arts was of great importance for development of folk art in the south of Ukraine of the end of the XX century.

Keywords: woodcarving, folk crafts, spatial composition, solar symbols, images of artisans and musicians, philosophical and comic scenes, self-portrait.

* * *

УДК 130.2

Зайка Т. П.,
кандидат філософських наук,
ст. науковий співробітник, ДНУ «Інститут
модернізації змісту освіти» (Україна, Київ),
ztp1989@i.ua

КУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ (ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ АНАЛІЗУ)

Розглянуто основні підходи в розумінні природи культурної компетентності, розкрито її структуру та шляхи формування з точки зору реалізації головних цілей реформування освіти в сучасній Україні. У статті автор доходить висновку, що культурна компетентність – інтегративна якість особистості, важливу роль у формуванні якої відведено освіті та самоосвіті.

Ключові слова: культурна компетентність, індивід, комунікація, освітній процес, самоосвітня діяльність.